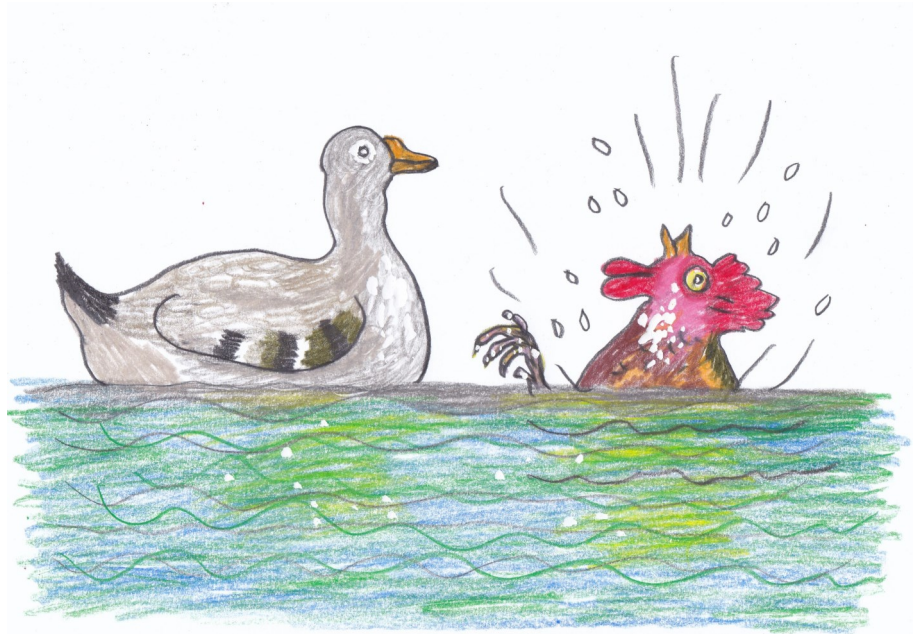

Pīle ar gaili

Latviešu tautas pasaka
Andras Otto ilustrācijas

Gailis skatījās, ka pīle lēnām iet uz ezermalu. Viņš pīli par to kaitināja. Gailis teica: „Tu nemaz neesi mācījusies dancot!”

Drīz pēc tam ezermalā gaiļa tuvumā kāds šāva ar plinti. Gailis nobijās un

pacēlās spārnos, bet iekrita ezerā. Ūdenī gailim gāja ļoti slikti. Viņš neprata peldēt. Pīle prata veikli peldēt. Viņa piepeldēja gailim klāt un teica: „Tu nemaz neesi mācījies peldēt!”

Skolotāju / vecāku lapa

Virsraksts: *Pīle ar gaili*

Autors: *latviešu tautas pasaka*

Ilustrators: *Andra Otto*

Līmenis

LIX: 24

Valodas A1

Piemērotais vecums: 2.-3. klase

Galvenie tēli:

gailis	<i>rooster</i>
pīle	<i>duck</i>

Vārdu saraksts

Pamata vārdu krājums

dancot	<i>to dance</i>
ezers	<i>lake</i>
(ie)krist	<i>to fall into</i>
iet	<i>to go</i>
mācīties	<i>to learn</i>
(ne)prast	<i>(not) to know, (not) to be able</i>
peldēt	<i>to swim</i>
skatīties	<i>to look at</i>
teikt	<i>to say</i>
ūdens	<i>water</i>

Paplašinātais vārdu krājums

ezer mala	<i>lakeshore</i>
kaitināt	<i>to annoy</i>
lēnām	<i>slowly</i>
nobīties	<i>to be frightened</i>
pacelties	<i>to take flight</i>
pienākt	<i>to come up (to), to approach</i>
plinte	<i>rifle</i>
veikli	<i>deftly</i>
šaut	<i>to shoot</i>

Frāzes

iet ļoti slikti *to go very badly*
pacelties spārnos *to take off in flight*

Pārrunu jautājumi

- Kas ir pasaka?
- Kuŗi mājdzīvnieki uzturas ezerā vai dīķī? Kuŗi dzīvo uz sauszemes?
- Kuŗi mājputni un mājdzīvnieki prot peldēt? Kuŗi neprot?
- Vai proti peldēt?
- Kur tu esi peldējis?

Nodarbības stundā

1. Skolotājs sagādā dažādu mājdzīvnieku attēlus un rāda tos skolēniem. Skolēni nosauc attēlotā dzīvnieka nosaukumu.
2. Skolotājs rāda mājdzīvnieku attēlus un skolēniem jāpasaka mājdzīvnieka nosaukums kopā ar kādeni (īpašības vārdu). Nosauktajam vārdu savienojumam jāatbilst attēlā redzamajai realitātei.

Uzdevumi / Darba lapas

1. Ilustrē pasaku! - 1. uzdevums
2. Meklē vārdus! - 2. uzdevums
3. Mājdzīvnieks vai meža iemītnieks? - 3. uzdevums

Rakstu darbi

1. Teikumi - 4. uzdevums
2. Pīle ar gaili - 5. uzdevums
3. Lietvārdi un darbības vārdi - 6. uzdevums
4. Pasaka par pīli un gaili - 7. uzdevums

Runas vingrinājumi

1. Skolēni nolasa klasesbiedriem savu 5. uzdevumā uzrakstīto pasaku.

Papildu informācija skolotājam

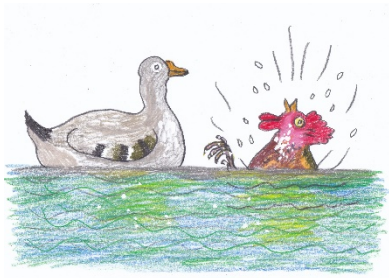
1. Kas ir pasaka?

Ilustrē pasaku!

Dots pasakas fragments. Izlasi to un ilustrē!

Drīz pēc tam ezermalā gaiļa tuvumā kāds šāva ar plinti. Gailis nobijās un pacēlās spārnos, bet iekrita ezerā. Ūdenī gailim gāja ļoti slikti. Viņš neprata peldēt.

Meklē mājdzīvnieku vārdus!

Meklē vārdus!

suns

pīle

kaķis

vista

gailis

cūka

govs

zaķis

aita

kaza

jērs

zīrgs

kumeļš

cālis

p	o	k	u	m	e	ļ	š	g	z	s
l	ķ	r	ē	f	j	c	ā	l	i	s
t	p	ī	l	e	ē	m	b	d	ū	u
ī	m	c	č	r	z	o	l	e	ņ	n
j	ē	r	s	ī	f	z	i	r	g	s
p	i	g	c	ū	k	a	k	n	z	t
g	a	i	l	u	b	ķ	š	m	c	ī
o	ž	ā	k	s	v	i	s	t	a	s
v	r	k	a	ķ	i	s	n	u	i	d
s	u	n	z	k	f	g	s	z	t	p
m	n	t	a	ī	ģ	ņ	s	l	a	t
g	a	i	l	i	s	u	n	v	i	s

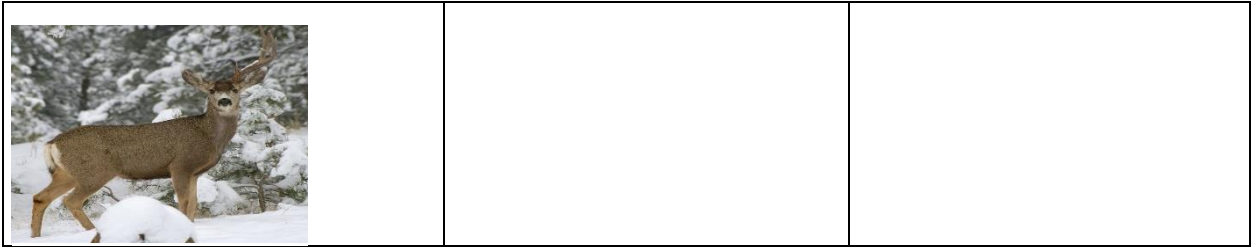

Mājdzīvnieks vai meža iemītņi?

Aplūko attēlus! Ieraksti attēlotā dzīvnieka vai putna nosaukumu attiecīgajā lodziņā!

	Mājdzīvnieks	Meža iemītņi
		
		
		
		
		

Jautājumi

Cik attēlos ir redzami mājdzīvnieki? _____

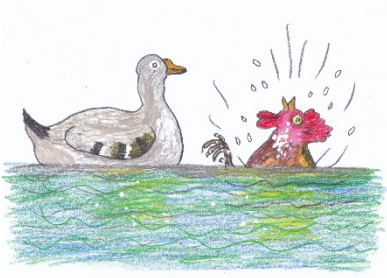
Kādus vēl mājdzīvniekus vari nosaukt? _____

_____

Vai pele ir mājdzīvnieks vai meža iemītnieks? _____

Vai stārķis ir mājjputns vai meža iemītnieks? _____

Teikumi

*Uzraksti 5 teikumus par savu mīļāko pasaku
(katrā teikumā 4-5 vārdi)!*

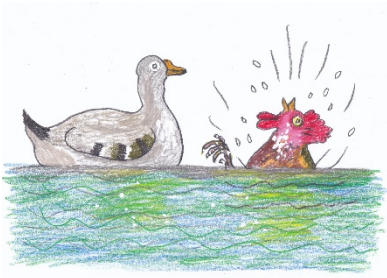

Manu mīļāko pasaku sauc _____.

Pīle ar gaili

Aplūko attēlus! Uzraksti 10 vārdus, kas raksturo katru attēlu!

Lietvārdi un darbības vārdi

Pasakā ir šādi lietvārdi:

gailis   pīle   ezmala   plinte   spārns   ezers   ūdens

Pasakā ir arī šādi darbības vārdi:

*skatīties   iet   kaitināt   teikt   mācīties   dancot   šaut
nobīties   pacelties   iekrist   peldēt*

Uzraksti 7 teikumus, izmantojot kādu no dotajiem lietvārdiem un darbības vārdiem! Lietvārda vietā uzzīmē attēlu!

0. *prot peldēt.*

1. _____

2. _____

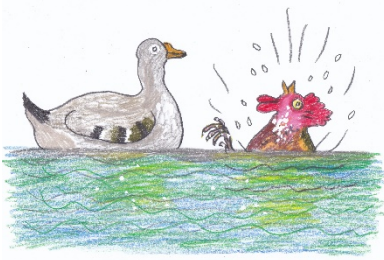
3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

Meklē mājdzīvnieku vārdus! - Atslēga

Meklē vārdus!

suns

pīle

kaķis

vīsta

gailis

cūka

govs

zaķis

aita

kaza

jērs

zirgs

kumeļš

cālis

		k	u	m	e	ļ	š			
						c	ā	l	i	s
	p	ī	l	e						u
										n
j	ē	r	s			z	i	r	g	s
			c	ū	k	a				
g						ķ				
o			k		v	i	s	t	a	
v		k	a	ķ	i	s			i	
s			z						t	
			a						a	
g	a	i	l	i	s					

Kas ir pasaka?

Pasaka ir izdomāts stāsts, kurā parādās tēli, piemēram, laumiņas, rūķīši, troļļi, raganas, milži un dzīvnieki, kam piemīt spējas runāt un darboties. Pasakās notiek burvestības un reizēm notiek neiedomājamas lietas. Pasakas ir literatūras žanrs. Pasakas sakņojas mutvārdu tradīcijās. Ļoti līdzīga sižeta pasakas ar vienādiem tēliem un motīviem var atrast visā pasaulē.

Teika ir parasti īss un kodolīgs stāsts, kurā darbojas dzīvnieki, augi, dabas parādības vai citas nedzīvas būtnes, kurām piemīt cilvēciskas īpašības. Teikas parasti stāsta par to, kā kaut kas veidojies vai radies un bieži beidzas ar morālu pamācību.

Pasakas sastāvdaļa	Kas pasakā parādās?
Pasakām raksturīgi ievada vai nobeiguma vārdi un izteicieni	Pasakas bieži sākas un beidzas līdzīgi. Bieži tiek izmantoti īpaši vārdi un izteicieni, piemēram, <i>Reiz bija/dzīvoja...</i> <i>Aiz trejdeviņiem kalniem un trejdeviņām zemēm...</i> <i>...un viņi dzīvoja laimīgi līdz mūža galam.</i> <i>...un tā dzīvo vēl šo baltu dienu.</i> Dažkārt pasakas beidzas ar neparedzētu pārsteigumu.
Labie tēli	Pasakā tēls ir jebkura dzīva būtne vai personifikācija (dabas parādība vai priekšmets), kas pasakā darbojas un ar ko lasītājs pasakā sastopas. Bieži pasakās parādās labie tēli, kas ir mīļi, nevainīgi, labsirdīgi, izpalīdzīgi un laipni. Labie pasakas tēli ir sērdienīte, izpalīdzīgs puisis un nabadzīgi ļaudis. Labie tēli var būt arī gudri, izveicīgi un spēcīgi. Citi tēli pasakā bieži palīdz labajam tēlam.
Ļaunie tēli	Ļaunie pasaku tēli ir raganas, velni, troļļi, nejaukas pamātes, ļauni kungi un skaudīgi kaimiņi. Ļaunie tēli pasakas beigās dažkārt iet bojā vai saņem kādu sodu par saviem nodarījumiem.
Karaļi (ķēniņi) un karalienes (ķēniņienes), prinči un princeses	Pasakās bieži minētas pilis, karaļvalstis, karaļi (ķēniņi) un karalienes (ķēniņienes), prinči un princeses.
Nabadzība	Pasakās parādās nabadzīgas kalpones, zemnieki vai gani, kā arī nabadzīgas ģimenes vai sērdieņi (bāreņi). Nabadzīgajiem ļaudīm bieži ir grūti iztikt un nav ko ēst.

Burvestības	Pasakās notiek burvestības. Dzīvniekiem un priekšmetiem tiek piešķirtas cilvēciskas īpašības. Parādās laumiņas, troļļi, rūķi, mājas gari u.tml. Notiek pārdabiskas lietas un neizskaidrojami brīnumi.
Atkārtota uzvedība vai skaitļi	Pasakās atkārtojas kāds uzvedības veids vai skaitļi. Bieži lietas, izteicieni un darbi notiek pa trim, sešiem un/ vai pa septiņiem/deviņiem pēc kārtas.
Vispārējās patiesības	Pasakās var tikt pieminēti kādi vispārīgi piedzīvojumi un pieredze, piemēram, pasaules izpēte, pieaugšana vai cerība (vai pietiks ēdamā un spēka).

Pasakās bieži sastopamie motīvi un parādības:

- dzīvnieki vai lietas, kam ir cilvēku īpašības un spējas;
- gudrība, viltības, vārdu spēles, atjautība;
- ceļinieka stāsti;
- kā kas cēlies;
- nabadzības pārvarēšana;
- cilvēka vājību nosodījums (ziņkārība, rijība, lepnums, ļaunums, slinkums utt.);
- cilvēka labo īpašību cildinājums (labestība, pacietība, devība utt.);
- viltības un atjautības uzvara pār ļaunumu (dažkārt varonis ņem talkā viltu, dažkārt pat pāriet ļaunuma pusē, tomēr beigās ļaunumu uzvar)
- pārspīlējuma izmantošana (septiņjūdžu zābaki);
- burvju vārdi vai izteicieni; to atkārtojumi (abrakadabra! Galdiņ, klājies!);
- varoņa aizbildnis vai sargs (laumiņas, maģiski izpalīgi, padomdevēji u.tml.);
- dažādi briesmoņi un pārdabiskas būtnes (pūķi, milži cilvēkēdāji, ļaunas būtnes);
- cīņa starp labo un ļauno vai gaismu un tumsu;
- jaunākais bērns pret vecāko bērnu (dēli, meitas, sacensība starp brāļiem un/vai māsām);
- ilgs, pārdabisks miegs vai garš ceļojums;
- neizpildāmi uzdevumi, kuru veikšanai nepieciešama gudrība, atjautība, pārdabiskas spējas vai spēks;
- meklējumi un ceļojumi;
- pamācības sārtības (nepieciešamā) un nesārtības/rijības (iegrību apmierināšanas) nošķiršanai;
- īpašas atslēgas vai darbības durvju vai ejas atvēršanai;
- dažādi (bieži pārdabiski) ziedotāji un palīgi.

Latviešu tautas pasakas, to iedalījums

Izmantots Garkalnes Mākslas un vispārizglītojošās vidusskolas skolnieces
Janas Makarovas 2015. gada zinātniski pētnieciskais darbs literatūrā
“Latviešu tautas pasakas inscenējums Erasmus+ projekta ietvaros

Pasaka ir galvenais vēstītājfolkloras žanrs. Tas ir neliels prozas darbs, kam pamatā fantastiska rakstura izdoma. Pasakās darbojas izdomātas būtnes, varoņiem tiek piedēvētas pārdabiskas spējas. Folklorā izšķir trīs galvenos pasaku žanus: brīnumu pasakas, dzīvnieku pasakas un sadzīves pasakas.

Dzīvnieku pasakas – pasakas, kuru varoņi ir dzīvnieki, putni vai kukaiņi un kuru darbība risinās dzīvnieku vidē. Tās tiek uzskatītas par vienu no vecākajiem pasaku veidiem. Pasakās stāstīts par meža un mājas dzīvniekiem, putniem, zivīm, kukaiņiem, par to dzīvi kopā ar cilvēkiem. Lielākajā daļā pasaku dzīvnieki darbojas līdzīgi cilvēkiem. Tēlaini parādītas arī cilvēku labās un sliktās īpašības. Dzīvnieku pasakās parasti attēlota mazo, bet darbīgo zvēru un putnu uzvara pār lielajiem un viltīgajiem plēsoņām. Biežāk sastopamie dzīvnieku pasaku varoņi ir lapsa, vilks, zaķis, lācis, ezis, gailis, kaķis, suns, dzērve, strazds, cīrulis u.c.

Brīnumu pasakas – pasakas, kuru personu, notikumu un vides tēlojumam raksturīgs daudzveidīgs fantastikas izmantojums. Brīnumu pasakas tiek sauktas arī par īstajām pasakām, jo fantastikas, burvību un brīnumu šajās pasakās ir vairāk nekā cita veida pasakās. Biežāk sastopamie brīnumu pasaku varoņi – bārenīte, mātes meita, pamāte, trešais dēls (muļķītis), gudrie brāļi, ganu zēns, Sprīdītis, milzis, velns, pūķis, ragana, ķēniņš, princese u.c.

Sadzīves pasakas – pasakas, kurās fantastiski notikumi vai personas tēloti reālās dzīves apstākļos. Pasakās ir daudz humora, joku, anekdotisku gadījumu. Tajās ir maz fantastikas. Šo pasaku centrā ir kāds asprātīgs varonis, kas bieži vien piemulķo bagātos. Biežāk sastopamie sadzīves pasaku varoņi ir zemnieks, kungs, vīrs, sieva, velns nabags u.c.